

Breu història de Lloret de Mar

Les nombroses prospeccions i excavacions arqueològiques que s'han realitzat a la muntanya de Montbarbat i a d'altres indrets del nostre municipi, ens permeten assegurar que els primers pobladors del nostre terme pertanyien al paleolític inferior. A través d'aquestes campanyes arqueològiques també s'han pogut analitzar i estudiar diferents assentaments ibèrics dels segles IV i II aC. a les zones de Montbarbat, Puig de Castellet, Turó Rodó, Coll de Llop. Els pobladors d'aquests nuclis urbans ibèrics tenien, fonamentalment, una economia de subsistència. La seva activitat era l'agricultura, la ramaderia, la caça i la pesca. A les diferents excavacions realitzades a Montbarbat i Puig de Castellet apareixen elements de defensa (muralles, torres.), estructures d'habitatges, sitges, ceràmica feta a mà i a torn, i, fins i tot, al Puig Castellet s'han trobat fragments de ceràmica campaniana i d'àmfora púnica.

Segons alguns estudiosos, es probable que al s. I aC. ja arribessin els primers romans a la nostra costa lloretenca. No obstant això, no fou fins el s. I dC. quan l'assentament romà de la platja de Fenals va assolir la seva època més esplendorosa. Les excavacions realitzades a Fenals ens mostren unes estructures de grans dimensions que s'utilitzaven, segurament, com una mena de naus industrials on es comercialitzava la producció ceràmica que produïen amb els seus forns. La platja de Fenals, doncs, devia facilitar l'entrada i sortida de la producció de terrissa. També destaca, de l'època romana, la torre sepulcral que data del segle II dC.

Les excavacions arqueològiques realitzades al voltant de l'actual ermita de Sant Quirze, també permeten assegurar l'existència d'una basílica paleocristiana i d'una necròpolis que dataria del segle IV dC.

L'any 966 apareix per primera vegada el nom de Lloret en un document escrit. Es tracta d'una donació de la vall de Tossa que es fa al monestir de Ripoll i, en assenyalar les afrontacions, ens diu que, per part de ponent, té els seus límits "in termino de LOREDO, sive in rivo de Canellas".

No obstant això, no fou fins l'any 1001, quan es va formar l'alou de Lloret. Llavors, el comte de Barcelona, Ramon Borrell, va donar el terme de Lloret (segregant-lo del de Maçanet) al vescomte de Girona, Seniofred. D'aquesta època, probablement, també data la construcció del Castell de Sant Joan situat al cim de la muntanya que separa les platges de Lloret de la de Fenals. L'edificació gaudia d'una vista extraordinària i s'utilitzava com a vigia i, tanmateix, com a refugi pels lloretencs quan la població estava en perill.

L'any 1079, la senyora de Lloret, Sicardis, va promoure i facilitar la construcció de l'església de Sant Romà (l'actual ermita de les Alegries) i, més tard, va fer donació del terme de Lloret al capítol de canonges de la Catedral de Girona.

En aquell moment, el poble era un escampall de cases de pagès que, majoritàriament, estaven situades a la zona de l'interior i, per tant, no ha d'estranyar-nos que la primera parròquia estigués tan allunyada de l'actual nucli urbà de Lloret.

A poc a poc, s'anaren establint algunes famílies arran de mar perquè, sens dubte, el Castell de Sant Joan els donava una certa protecció i els facilitava refugi davant dels possibles atacs marítims. Els lloretencs que vivien a prop del mar es dedicaven a comercialitzar els productes de l'interior (llenya, fusta, carbó...) i, practicaven la pesca i la navegació de cabotatge que, paulatinament, va anar agafant més importància.

El Capítol de Girona portava l'administració de tot el seu patrimoni per mitjà de dotze pabordies, i, per a distingir-les, cada una d'elles rebia el nom d'un mes de l'any. Cada pabordia estava regida per un prepòsit, babord o administrador, que podia residir o no en la localitat administrada. La pabordia que s'ocupava dels béns de Lloret era la del mes de Novembre.

A meitat del s. XIV es produïren dos fets que trasbalsaren la població lloretenca. En primer lloc, la pesta negra (extesa per tot Europa) que va provocar veritables estralls entre la població. Segonament, com a conseqüència de la guerra que enfrontà Pere III d'Aragó amb els genovesos, es produí una incursió d'aquests en el terme i provocaren la destrucció i l'incendi de les cases que estaven a vora la platja i, fins i tot, destrossaren el Castell que hauria de ser reconstruït una anys més tard. Probablement, totes aquestes desgràcies expliquen que en el cens de l'any 1.359 a Lloret només figuressin 67 focs o llars (uns 320 habitants).

L'any 1.446 els lloretencs comencen a demanar la incorporació del seu territori a la Corona. La reina Maria els va atorgar protecció perquè poguessin iniciar el plet però, no obstant això, es va produir una forta tibantor entre la Pabordia i la gent de Lloret. La reina Maria, fins i tot, manà que s'aclarís la mort del lloretenc Gaspar Guirat que, pel que sembla, havia estat maltractat pel Prepòsit.

A principis del s. XVI el nucli urbà (que ja s'havia consolidat arran del mar) va fer edificar una nova església parroquial a dintre del seu recinte. Les obres van acabar-se l'any 1.522 i el cost total fou de 3.000 lliures. L'església fou construïda segons l'estil gòtic català del moment i es va decidir que la nova parròquia també havia de servir de refugi als feligresos durant les incursions dels pirates. Així, el campanar fou emmerletat i proveït d'espitlleres i, la porta d'entrada (que era llevadissa) corria per dintre d'un solc ben profund.

L'any 1.541, els jurats de la Universitat de Lloret encarreguen la decoració de l'altar major als pintors Pere Serafí ("El Grec") i Jaume Fontanet.

El s. XVII es caracteritzà pels mals i les penúries que assotaren Lloret: guerres, pestes, temporals, fam... Els lloretencs decidiren traslladar la imatge de Santa Cristina de la seva ermita a l'església parroquial, per tal de poder-hi adreçar millor les seves pregàries i amb la confiança que aconseguirien una major influència.

Malgrat les súplices, el s. XVIII també es caracteritzà pels conflictes i les penúries de la població. Amb la guerra de successió, a començaments del segle, Lloret va haver de contribuir amb homes, tragines, allotjament, llenya, diners,... i, lògicament, els lloretencs començaven a sentir-se molestos perquè les tropes que allotjaven cometien gran quantitat d'abusos i injustícies. Per tal d'intentar frenar els abusos dels soldats, l'any 1.711 el Consell va determinar que es faria un regal al senyor comte d'Harcourt (que es trobava a Hostalric) d'unes quarteroles de vi i un cabàs de peix. La comitiva que portés el present l'havia d'informar dels desordres que cometien els seus soldats als termes de Lloret i Blanes.

Entre els anys 1764 al 1772, es va construir la nova ermita de Sta. Cristina. Per obtenir cabals per a les despeses de la construcció l'Obreria es vengué joies, canelobres de plata, es talaren boscos que eren propietat de Sta. Cristina i s'organitzaren tota mena de recaptés. Fins i tot, el rector, d'acord amb el bisbat, donà permís per a pescar els diumenges amb la condició que els beneficis s'atorguessin a les obres. Però els ingressos més importants provingueren dels mariners i armadors.

En aquella època, ja hi havia molts navegants lloretencs que anaven a Amèrica d'una forma més o menys declarada. Però, l'any 1.778, el rei Carles III va promulgar el Decret del Lliure Comerç amb les colònies americanes. Aquest fet, va suposar un gran

impuls per a l'activitat marinera de Lloret perquè, a partir de llavors, els vaixells lloretencs ja podien navegar lliurement cap Amèrica. Segons el cens de Floridablanca, l'any 1787 ja hi havien 590 matriculats (nom que es referia a la gent relacionada amb el món del mar), xifra sorprenent si considerem que, en aquells moments, la població lloretenca era de 2573 persones. L'any 1788 els pescadors lloretencs es negaren a pagar el delme del peix o ribatge al Capítol de la Catedral. L'Ajuntament, el veïnatge i els Cerdans (gent de la Cerdanya que passaven l'hivern treballant a la costa) es posaren al costat dels pescadors i es produí un fort enfrontament entre les autoritats que representaven als canonges i el poble que defensava l'actitud dels pescadors. Es concentrà molta gent i cridaren "No pagueu, no pagueu... que l'Ajuntament no ho vol". Enmig de la confusió i la cridòria començaren a llençar pedres i taronges per ferir les autoritats i les insultaren anomenant-les lladres i traïdors. Foren processats i condemnats uns quants veïns i, com que set dels vuit processats s'anomenaven Josep, aquest motí fou conegut amb el nom de "la revolta dels joseps".

L'any 1790 hi hagué un nou litigi entre el Capítol de la Catedral i els lloretencs. Probablement, la "revolta dels joseps" va servir d'encenall per a reivindicar al rei i al Supremo Consejo de Hacienda que la jurisdicció civil i criminal del terme de Lloret s'incorporés a la Corona. Finalment, la vila va guanyar aquest plet que durà 17 anys i va costar 40.000 lliures. A partir de llavors, doncs, la justícia no havia d'ésser administrada per un batlle nomenat pels canonges, sinó que l'havia d'administrar un batlle nomenat pel rei.

A principis del s. XIX l'activitat naviliera lloretenca va augmentar progressivament. Entre 1812 i 1869 s'arribaren a construir 130 vaixells (majoritàriament bergantins i pollacres de 150 a 250 tones); però, l'època daurada del comerç i la navegació transoceànica fou, específicament, entre els anys 1830 i 1860. Com a conseqüència, en aquesta època es produí un cert increment de la població; així, pel 1820 hi havia a Lloret 2300 habitants; deu anys més tard 2.902 persones i, al 1840 s'arribà als 3.024 ciutadans.

Els vaixells empraven quatre o cinc mesos per a anar a l'Havana i tornar. Si anaven a Montevideo, el viatge durava gairebé mig any. Els llocs freqüentats eren, sobretot, l'àrea del Mar del Plata i la del Mar de les Antilles i del Golf de Mèxic. Alguns, però, anaven fins i tot a l'Amèrica del Nord i a la costa de Xile i a Filipines.

El negoci consistia a exportar vins, oli, teixits, sal, farina... i altres mercaderies i en importar cotó, fustes nobles, pells, sucre, tabac, cafè, rom, petroli, tasajo"(carn salada i assecada), etc... No s'ha d'oblidar però, la importància del comerç negrer.

Molts lloretencs participaven en el negoci que suposava cada viatge i posaven diners per a la construcció del vaixell o per a l'adquisició de la mercaderia. Un capità de vaixell no era pas, doncs, un mer transportista, sinó un especulador que intentava treure el major benefici que podia de la càrrega que portava.

Alguns dels capitans d'aquells velers vuitcentistes han passat a formar part de la història local. Entre els més famosos podem esmentar Agustí Conill, Agustí Domènech, Pau Domènech, Josep Esqueu, Josep Macià, Joan Bta. Mataró, Silvestre Parés, Agustí Vilà, Antoni Vilà, etc.

El comerç transoceànic dels s. XIX va dinamitzar la vida dels pobles costaners i, alhora, va obrir els ulls de la gent davant les possibilitats d'enriquir-se que oferien les terres americanes. Foren molts els emigrants que, aprofitant la facilitat d'anada a Amèrica per mitjà dels vaixells de l'època, van instal·lar-se en el Nou Continent amb la intenció de fer fortuna a base de treball constant.

Els qui anaven a ultramar ho feien de petits (als 13 o 14 anys) i, sovint, portaven una recomanació per a un amic o un familiar que ja hi era i que els acollia o els facilitava la

primera ocupació. Més tard, quan podien, es plantaven pel seu compte i alguns van esdevenir grans financers, banquers o propietaris.

La millor època de la presència lloretenca a Amèrica, especialment a Cuba, va ser entre 1840 i 1880. Després, fins a 1900, hi hagué una època de davallada de la marina mercant.

Entre els lloretencs que van destacar a Amèrica en diversos camps i a diferents llocs podríem esmentar Narcís Gelats i Durall (banquer), Narcís Macià i Domènech (empresari), Mn. Narcís Domènech i Parés (canonge), Josep Surís i Domènech, Pere Codina i Mont (actor), Constantí Ribalagua (que preparà el daiquiri: la beguda nacional de Cuba).

Si allà tot els anava bé i feien fortuna, tard o d'hora, tornaven a la vila nadiua. Eren els "americanos" o "indianos" (que havien d'anar a Amèrica pobres, havien de fer fortuna i havien de tornar al poble amb una bona quantitat de diners que els permetés viure de renda). Llavors els anava a rebre l'orquestra de la població, repartien cigars, més tard es casaven amb una noia jove (la família ho consentia per sortir així de la misèria), enderrocaven la vella casa pairal i es feien bastir una mansió senyorial, neoclàssica, eclèctica o ja modernista, es feien construir un sumptuós mausoleu en el cementiri nou i, si la base era sòlida, feien obres filantròpiques. D'entre els Americanos lloretencs podríem destacar Joan Sureda i Guinart, Salvador Garriga i Garriga, Nicolau Font i Maig, etc... La riquesa d'aquests homes fou tan gran, que segons diuen, podia mesurar-se pel nombre de capellans i gent pobra que anava al seu enterrament. Habitualment, en els capítols testamentaris dels americanos", la dona vídua no es podia tornar a casar perquè sinó perdia els drets a l'herència. Per tant, com que les dones eren molt més joves, solien estar assetjades pels familiars del difunt. Així, si l'atrapaven en fals podrien recuperar una bona part de la riquesa del difunt.

Els que tornaven d'Amèrica sense fer fortuna es deia irònicament que "havia perdut sa maleta a l'Estret" i, per tant, ningú no el considerava "americano".

El 21 de setembre del 1.855 s'estrenà a Madrid l'opereta "Marina" amb lletra del senyor Francesc Camprodon i música del senyor Arrieta.

"Costas las de Levante
playa la de Lloret".

Camprodon, diputat a les Corts, coneixia bé la costa lloretenca i va voler dedicar-li un record. De bon començament, aquesta composició va passar desapercibuda però, posteriorment, fou considerada una de les més importants i conegudes del gènere líric espanyol. Lògicament, la frase "Playa la de Lloret" va contribuir a una major popularitat de la nostra població.

L'alt nivell econòmic que s'havia assolit en certs sectors de la població lloretenca (comerciants, naviliers i americanos") va afavorir que s'enderroquessin les velles cases i que s'aixequessin petits palauets neoclàssics, modernistes o eclèctics. S'edificaren, doncs, les cases del passeig del Mar, del Carrer Sant Pere, de la plaça d'Espanya...

L'any 1872, es va inaugurar el nou edifici de l'Ajuntament, d'estil neoclàssic, que havia estat projectat per l'arquitecte Fèlix de Azua.

Uns anys més tard, al 1880, també s'inaugurà l'edifici del nou Hospital de Lloret que es construí, especialment, amb l'ajut del lloretencs que vivien a Amèrica i estaven ben situats.

L'any 1898 l'indiano Nicolau Font i Maig, "comte de Jarúco", va reformar i restaurar el

santuari de Sant Pere del Bosc, que havia adquirit durant la desamortització, a l'època d'Isabel II. L'església fou decorada pel pintor barceloní Enric Montserdà. El pedró de la Mare de Déu i les Creus de terme que es troben en el camí cap al santuari varen ser projectades per l'Arquitecte modernista Puig i Cadafalch. El poeta Mn. Jacint Verdaguer reformà la lletra dels goigs.

L'any 1900 es va inaugurar el nou cementiri que, amb el temps, reuniria un esplèndid conjunt modernista, amb obres de Puig i Cadafalch, Antoni M. Gallissà, Bonaventura Conill...

La davallada de la marina i del comerç transoceànic i, tanmateix, les pèrdues de les colònies americanes provocaren un estancament en la construcció de nous edificis públics i privats.

En el primer decenni d'aquest segle, ja arribaren a Lloret els primers estiuejants. L'any 1918 es varen començar a aixecar els primers xalets d'estiu i l'any 1920 s'obrí el primer Hotel "Costa Brava".

El període de postguerra es caracteritzà per les restriccions (amb cartilles de racionament) i les dificultats econòmiques. Tot plegat comportà la pràctica generalitzada de l'estraperlo.

Ben aviat, però, arribaren els primers estiuejants que procedien de l'àrea barcelonina (generalment fabricants de tèxtil ben situats o d'ocupacions similars).

Tot i això, el moment clau de l'eclosió turística i de la transformació urbanística, fou a partir de 1950. Les antigues cases senyoriales anaren caient i es convertiren en hotels i instal·lacions de serveis. Les vinyes foren urbanitzades i quan s'acabaren les vinyes, el bosc. Part del paisatge fou malmès per sempre. Amb pocs anys la vila cresqué cap a l'interior, sorgint els barris de Mas Carbó, Mas Baell, el Molí i Puig Ventós, i, a la vegada, s'enllaçaren les edificacions del nucli urbà central, amb les de la zona de la platja de Fenals. En aquells moments, arribaren els primers turistes estrangers.

A la dècada dels anys seixanta i setanta s'aprovaren 34 urbanitzacions en el terme municipal. L'any 1975 es comptabilitzaven 203 establiments hotelers, 421 bars i restaurants, 53 discoteques i 21 agències de viatges. A la dècada dels anys vuitanta, els nombre de turistes, a la temporada alta, ja superava els 150.000.

Joaquim Daban i Massana

Arxiver municipal de Lloret de Mar